

De onverwachte terugkeer van de aanzegger

Nu de kosten van rouwpost opnieuw stijgen en er straks voor een rouwkaart € 3,20 aan postzegels nodig is, zie ik steeds vaker collega's en families nadenken over alternatieven. Moeten alle kaarten nog wel met de post mee? Kunnen vrienden of familie misschien een deel zelf bezorgen?

Het bracht mij onverwacht terug naar een vakantieherinnering van twee jaar geleden. Tijdens een bezoek aan Venetië viel mij op dat op verschillende plekken in de stad overlijdensberichten hingen. Niet achter een scherm of verborgen in een krant, maar gewoon in het straatbeeld. Op muren, mededelingenborden en bij kerken. Mensen liepen erlangs, bleven soms even staan en lazen een naam. Ik begreep later dat die affiches in Venetië nog steeds een belangrijke functie hebben. De stad bestaat uit verschillende eilanden en wijken, de sestieri, en de berichten worden opgehangen op plaatsen waar buurtbewoners dagelijks langskomen. Zo blijft de gemeenschap op de hoogte van wie er is overleden en wanneer er afscheid wordt genomen.

Natuurlijk gaat ook Venetië met zijn tijd mee. Overlijdens worden er tegenwoordig eveneens aangekondigd via lokale kranten, websites van uitvaartondernemers, sociale media en digitale rouwpagina's. Maar die zichtbare aanwezigheid in de wijk is gebleven. Net als de herinnering aan een tijd waarin de kerk een belangrijke rol speelde. De parochie maakte een overlijden bekend tijdens mededelingen of door het luiden van de klokken. In sommige buurten gebeurt dat nog steeds bij bijzondere gelegenheden.

Alexandra Markusse (1974)

De kaart wordt niet alleen bezorgd, maar ook overhandigd.

Ik moest eraan denken toen ik het schrijven van PostNL ontving waarin werd aangekondigd hoeveel een rouwkaart per 1 juli gaat kosten. Niet omdat Nederland op Venetië lijkt, maar omdat beide iets laten zien van hoe een gemeenschap wordt betrokken bij een overlijden.

Ook bij ons werd het nieuws vroeger niet via de post verspreid. Er waren aanzeggers die van deur tot deur gingen. Familieleden trokken eropuit om het overlijden bekend te maken. Een overlijden was niet alleen een familieaangelegenheid, maar ook iets van de buurt, het dorp, de gemeenschap. Met de komst van telefoon, post en later internet veranderde dat. De rouwkaart werd de boodschapper: snel, betrouwbaar en zorgvuldig verzorgd.

'Een overlijden wordt niet alleen meegedeeld, maar samen gedragen.'

Maar misschien zorgt de huidige discussie over de kosten van rouwpost ervoor dat we opnieuw nadenken over wat er verloren is gegaan én wat er kan worden teruggevonden. Want wanneer iemand een rouwkaart persoonlijk komt brengen, gebeurt er iets wat geen post-bezorger kan meenemen. Er ontstaat een ontmoeting. Een herinnering wordt opgehaald. Er wordt gevraagd hoe het gaat. Misschien vloeien er tranen, misschien wordt er gelachen om een mooie anekdote. De kaart wordt niet alleen bezorgd, maar ook overhandigd.

Daarbij moet ik denken aan een zin die we vaak uitspreken wanneer iemand overlijdt: "Als ik iets voor je kan doen, moet je het zeggen." Dat is een liefdevolle aanbieding, maar vaak ook een moeilijke. Want wie midden in verdriet zit, weet niet altijd wat hij moet vragen. Misschien ligt het antwoord soms dichterbij dan we denken: "Zal ik een deel van de rouwkaarten rondbrengen?"

Dat is concreet. Praktisch. Behulpzaam. En tegelijkertijd veel meer dan dat. Het is een manier om letterlijk een stukje van de last mee te dragen.

Nee, we keren niet terug naar vroeger. Net zoals Venetië naast de affiches ook gebruikmaakt van websites en sociale media, zullen ook wij digitale middelen en rouwpost blijven gebruiken. Maar soms brengt een verandering ons op een onverwachte gedachte.

Twee jaar geleden zag ik in Venetië hoe een gemeenschap nog altijd wordt geïnformeerd over verlies via berichten in het straatbeeld. Vandaag vraag ik me af of de stijgende prijs van een postzegel ons niet opnieuw laat ontdekken wat vroeger vanzelfsprekend was: dat een overlijden niet alleen wordt meegedeeld, maar samen wordt gedragen. Misschien is dat wel de echte boodschap achter de onverwachte terugkeer van de aanzegger. Niet het rondbrengen van een kaart, maar het omzien naar elkaar. Juist op het moment dat het er het meest toe doet.

